

Så tar du de coolaste sportlovsbilderna

Gnistrande snö. Röda näsor, blossande kinder och sött doftande varm choklad. Bara kläderna är tillräckligt varma är vintern en härlig och rolig årstid som bjuder på många spännande fototillfällen. En av de största fördelarna är ljuset, trots att tiden mellan gryning och skymning är rejält mycket kortare än annars.

TEXT **AMY LAGERMAN**

Att fota vitt mot vitt kan ge halvdana resultat, särskilt om solen strålar på mängder av snö från en klarblå himmel. Risken är stor att allt vitt i bilden fräts ut och lämnar motivet fånigt svävande i ett tomrum. Samtidigt blir de lyckade bilderna ovanligt bra, med rena färger och skarpa detaljer. Hemligheten bakom de bra vinterbilderna är att exponera rätt. Och att utnyttja skuggspelen i det generösa vinterljuset. Fotograferna Marie Birkl och Tomas Johansson delar med sig av sina bästa tips. ■

Det här är en snabbt plådad bild tagen när kaffet kokar upp, precis innan det kokar över. Här var det den fina röken från pannan och elden som gjorde att jag tog fram kameran. Jag tar alltid med mig min Canon PowerShot G9 ut, eftersom den är lättare än systemkameran.

29,2mm, bländare 8,0, 1/200s, ISO 100.

FOTO: MARIE BIRKL

De upplysta snöflingorna som faller runt Anna Olofsson från snowboardlandslaget ger bilden en mysig stämning. Jag har använt blixten för att få läckra effekter i ett annars mycket mörkt och grått decemberväder. Ljussättningen gjordes med en vanlig extern blixtn från Canon tillsammans med en lång sladd (fjärrutlösare går lika bra) placerad långt ifrån kameran. Ljuset mättes manuellt med ljusmätare. Fotograferingen var ett jobb för sporten i Aftonbladet.

120mm, bländare 4,0, 1/160s, ISO 400.

«Är det dåligt väder kan du rädda situationen genom att satsa på innehållet i bilden. Variera fotografierna så att du skapar en bildberättelse. Glöm inte detaljbilderna.»

«Vintertid kan färgerna bli väldigt knalliga. Skiner solen blir himlen intensivt blå. Då har du så pass bra ljus att du slipper använda blixtn eftersom snön studsar ljuset.»

«Använder du ett teleobjektiv när du fotograferar porträtt kan du jobba mer med kort skärpedjup och få en snyggt blurrig och ren bakgrund.»

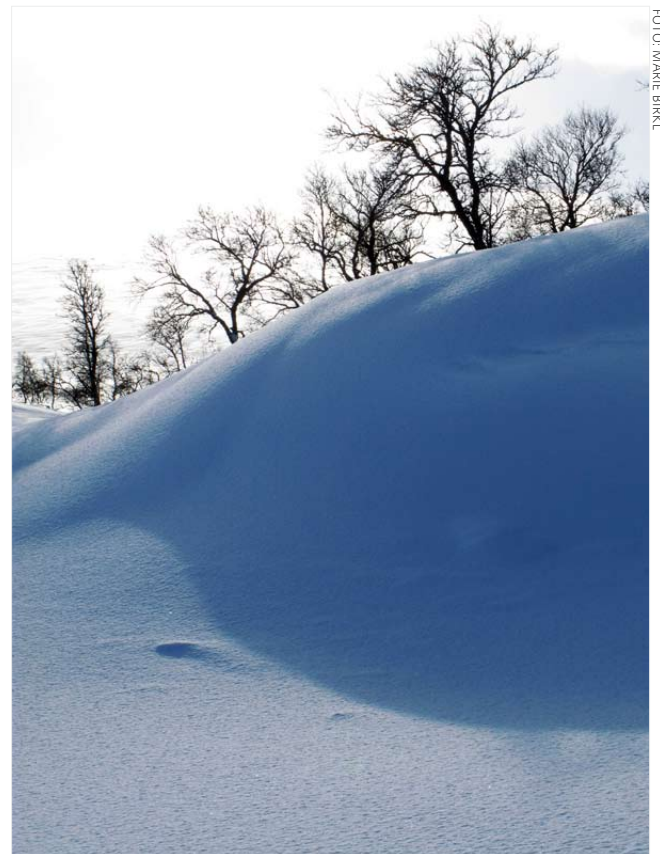

FOTO: MARIE BIRKL

Bilden är plådad med Powershot G9 på samma skidtur som kaffepannan. Fjällbjörkarna växte vid en hängdriva som gav snygg form åt skuggan i snön. Jag gillar trädens spretiga silhuett och enkelheten i bilden.

18,9mm, bländare 8,0, 1/500s, ISO 100.

«Snösprutarbilder kräver att snön är fluffig och kall. Planera fotograferingen så att du har lite snett motljus eftersom du vill ha lite skuggning i bilden. Utan skuggor försvinner snösprutet in i den vita bakgrunden. Slutartiden bör vara snabb, minst 1/800s, eller kanske till och med 1/1000s.»

«Köp en extern blixst och en synkkabel eller ttl-kabel. Med synkkabel ställer du blixten manuellt, medan ttl-kabeln ger automatik via den inbyggda blixten. På så sätt kan du variera ljuset både högt och lågt och inte bara ljusa upp motivet rakt framifrån. En bra ljussättning kan liva upp den gråaste dag.»

«Bilder på utförsäkring kräver tålamod. Åk upp i backen tillsammans och kom på förhand överens om var du ska stå och hur modellen ska åka. Slösa med exponeringarna.»

Plåtad på VM för slädhundar åt Scanpix. Jag minns fortfarande de höga skallen som nästan gjorde att man fick ha öronproppar, och de fläsande hundarnas andedräkter som steg upp mot himlen. På den här bilden har slädspannet gått i mål och väntar på en veterinärbesiktning. Jag hade ett ögonblick på mig att ta den här bilden, så det gällde att vara alert och hänga med hela tiden. Och fota med både vidvinkel och snabb slutartid.

16mm, bländare 5,6, 1/640s, ISO 100.

«Platt ljus är inte kul – undvik att fota med solen rakt i ryggen.»

FOTO: MARIE BRINKL

FOTO: MARIE BIRKL

Första isen lade sig på Ännsjön i Jämtlandsfjällen i november förra året. Solen sken och det var frostigt och vackert ute. Många familjer samlades vid strandkanten och grillade korv. Det är en rolig bild som visar människor med uppmärksamheten på olika saker. Mycket händer och barn och vuxna provar långfärdsskridskor, spark och en fin gammal kälke. Dessutom är bakgrunden snygg med det maffiga fjället Snasahögarna.

160mm, bländare 7,1, 1/400s, ISO 100.

«När du fotar barn gäller det att hänga med. Strunta i att justera inställningarna och följ istället barnen genom sökaren. Det är viktigare att fånga exakt rätt ögonblick än att ha exakt rätt exponering.»

FOTO: PRIVAT

Namn Marie Birkl.

Ålder 38 år.

Bor Östersund, men flyttar snart till Åre.

Utrustning Canon eos 1d mark II och flera Canon-objektiv, bland annat 17-35/2.8, 28-70/2.8, 70-200/2.8 IS, 100/2.8 macro och 100-400/4.5-5.6L IS USM.

Webbplats www.mirakelfoto.se

Övrigt Medlem i SFF.

MARIE BIRKL TÄVLANDE för landslaget i snowboard mellan 1991-1999. Hon bestämde sig för att lägga av efter OS i Japan 1998. Men snowboard var fortfarande roligt och hon ställde upp i några proffstävlingar för skojs skull. Och bröt nacken. Bara ett halvår senare var hon rehabiliterad och kunde satsa helhjärtat på firman hon drog igång 1997 – som fotograf.

– Jag fastnade för foto i gymnasiet och har fortsatt att fotografera sedan dess. Till och med när jag tävlade i landslaget tog jag bilder på lediga stunder. När jag tävlade kom jag ofta i kontakt med fotografer och sportjournalister och ställde alltid tusen frågor till dem om teknik, prylar och bilder. Mötena gjorde mig insatt i yrket och ännu mer intresserad av fotografering. Nu gör jag det jag alltid velat göra.

Idag är hon frilans på heltid och har uppdragsgivare i hela landet. Några av dem är Scanpix, Dagens

Nyheter och Svenska Dagbladet. Fackpressen som ofta har redaktionerna i Stockholm, Göteborg eller Malmö ringer lokala fotografer när de behöver bilder från händelsernas centrum. När de behöver foton från Jämtland och Härjedalen hjälper Marie gärna till.

– Det var mycket skidfotografering och friluftsliv i början, men nu hamnar den typen av bilder mest i mitt eget arkiv, eller i turistbroschyrer. Idag fotograferar jag mer porträtt och reklam för regionala företag och nationell press.

Marie åker fortfarande utför, men nu mest slalom. Systemkameran är för stor för att ta med överallt, så när Marie fotar för sin egen skull nöjer hon sig ofta med kompakten Canon PowerShot G9.

– Huvudsaken är ju att man har med sig en kamera ut. Det behöver inte vara den största systemkameran, för då orkar man inte ta med den alla gånger.

«Jag tycker att kameror ofta har problem med den automatiska exponeringen när det är mycket snö. Ställ istället exponeringen manuellt genom att centrumväga, rikta ner mot snön och överexponera. I solsken kan du öka med två steg, medan det räcker med ett steg när det är grå-daskigare väder.»

«Har du inte ett vädertätat hus kan du skydda kameran från snöstänk genom att stoppa in den i en påse.»

«Fotar du i snö är det bra att få med något mer i bakgrunden, till exempel ett träd. Annars kunde du lika gärna använda en vanlig fondvägg.»

«Använder du blixtrör för att lägga upp motivet blir det snyggare om du mjukar upp ljuset.

Ett annat trick är att gå till en kamera-affär och köpa orange plastfilm. Tejpar du fast filmen framför blixtrören blir ljuset genast varmare.»

Vill du ha med massor av snösprut för att visa de fantastiska dagarna i skidbacken måste du tänka på att få in kontraster i bilden. Vitt i vitt kräver skuggor som framhäver detaljerna, annars smälter snön ihop till ett enda sjok. Ställ dig så du får snett solljus i förhållande till modellen, aldrig med solen i ryggen.

235mm, bländare 10,0, 1/1000s, ISO 100.

FOTO: MARIE BIRKL

FOTO: TOMAS JOHANSSON

«Är det mycket vitt i bilden är det stor risk för underexponering. Kompensera med upp till två steg eftersom kameran strävar efter att göra allting grått.»

Det är kul att man kan fota ren vintermiljö mitt i sommaren. I högfjällsområden finns glaciärer och snö. Det var en lyckträff att jag flög över Kebnekajse just när klättrarna besteg toppen.

95mm, bländare 5,6, 1/1500s, ISO 200.

FOTO: PRIVAT

Namn Tomas Johansson.

Ålder 60 år.

Bor Brunflo, Jämtland.

Utrustning Nikon D3, oftast med objektiven Nikon 80-400/4.5-5.6, 600/4 AF-S, 24-120/3.5-5.6 AF-S VR

Uppdrag Reklam, redaktionellt och information.

Webbplats www.fjellfotografen.se

UNDER 70- OCH 80-TALET fanns det bara ett fåtal fotografer som fotograferade björn i Sverige och jämtlandsfotografen Tomas Johansson var en av dem. Även om det gått inflation i just björn- och vargbilder sedan dess lockar vildmarken honom fortfarande. Förutom att vara bland de första som fotograferade björn var han också en av de första att gå över till digitalkamera.

- Jag köpte en Olympus-någonting i december 1997. Nu skrattar man åt upplösningen, men bilderna fungerade ju faktiskt att trycka i tidningarna. Minneskortet rymde åtta bilder, så det blev till att köra med den analoga kameran parallellt.

Den analoga arbetsmetoden hänger kvar. Tomas jobbar aldrig med fokus i avtryckaren.

- Jag sätter fokus med tummen och multiväljaren först, sedan komponerar jag bilden.

Bilderna hamnar på bildbyrån fjellfotografen.se och han har alltid i åtanke vad bilderna kan komma att användas till. Stora öppna ytor krävs för att få plats med text - något som fotografer ibland glömmer bort. Om chansen ges att fota naturbilder när snön ligger på marken är det inte fel att jobba med vita vidder som

bakgrund. En del fjällbilder tar Tomas när han är på skidtur, andra från luften, med flygplanet Piper Super Cub, årsmodell 1965. Det är faktiskt samma flygplan som fotografen Sven Hörnell från Riksgränsen använde när han fotograferade fjäll- och flygbilder till sin bok «Mitt Lappland».

- Jag har tagit upp fotoluckan i planet som ägaren emellan mig och Sven Hörnell satte igen, så nu fotograferar jag ut genom samma fönster. Men ibland öppnar jag dörren och fotar därigenom, medan jag styr planet med knäna.

Tack vare flygplanet tar sig Tomas lättare till avlägsna fotomiljöer. Sommaren 2007 fotade han till exempel «vinterbilder» uppe i Kebnekajse. Ett par klättrare hade precis bestigit bergstoppen, vilket Tomas passade på att fotografera.

- Jag vet inte vilka de är, annars skulle jag kontakta dem. Men om de läser det här och känner igen sig får de gärna kontakta mig. Kan de uppge dag och tidpunkt då de stod på toppen så ska jag skänka dem varsin förstoring.

Ofta kan snöfall i gråväder ge trista bilder utan färger och kontrast. Men i denna bild får det motsatt effekt och framhäver färgprakten i domherrarnas fjäderkrud. Kompositionen är lyckad med en fågel i «gyllene snittet» och den andra på en gren som skapar en diagonal i bilden.

400mm, bländare 5,6, 1/125s, ISO 200.

«Utsätt inte kameran för hastiga temperaturskillnader eftersom det resulterar i kondens på och inuti kameran. Linda in den i ett klädesplagg om du till exempel ska förflytta dig med bil mellan olika fotograferingar.»

«Flytta runt motivet i bildkompositionen. Testa gärna att bryta mot den traditionella kompositionen att rörelse ska gå in mot bildens centrum.»

Den här haren är uppfödd av människor och befinner sig in en stor inhägnad. Jag fotograferade den i samband med en inspelning av en film. Det gav extrema närbilder som bara kan tas under mer kontrollerade former. Det är viktigt att redovisa sanningen och att aldrig påstå något med en bild som inte är sant.

300mm, bländare 5,6, 1/125s, ISO 200.

FOTO: TOMAS JOHANSSON

FOTO: TOMAS JOHANSSON

«Håll batteriet varmt så laddas det inte ur lika snabbt. Ett förslag är att du förvarar batteriet i jackfickan mellan fotograferingarna.»

«Placera dig så att du slipper medljus. Särskilt viktigt blir det om du fotograferar vitt i vitt, då gäller det att få skuggor som kontrasterar i bilden. Annars blir bilden bara platt.»

FOTO: TOMAS JOHANSSON

Ibland stämmer allt. Luciadagen 2008 var en sådan dag, med klart väder och mycket snö som tyngde ner trädens grenar. Månen var på väg ner när dagen började gry. För att få stämningsfulla månlysbilder gäller det att hitta en bra balans mellan månskenet och dagsljuset.

28mm, bländare 3,8, 1,0s, ISO 800.

«Det gäller att skapa förutsättningarna för att få tur, särskilt när du fotograferar djur och barn. För turen spelar in eftersom du inte kan förutsäga exakt vad som kommer att hända. Tänk på hur ljuset faller.»

«Vintertid står solen lågt även mitt på dagen. Det ger ett släpljus som skulpterar bilden och du kan fotografera hela den ljusa tiden av dagen.»

Rimfrostens bildade ett vackert mönster på rutan till ytterdörren, så jag behövde inte ens gå ut för att hitta mitt vintermotiv. Det var skönt, för temperaturen utomhus var -35 grader. Se din omgivning, du måste inte alltid gå långt för att finna värddiga motiv.

50mm, bländare 4,0, 1/30s, ISO 100.

FOTO: TOMAS JOHANSSON

«För att få stämningsfulla månbilder krävs balans mellan månskenet och dagsljus. Bara månskenet räcker inte, då försvinner markmiljön in i mörkret. Välj också att fotografera när månen är på upp- eller nedgående så den inte står för högt på himlen.»

«För att slippa oskarpa bilder när du fotograferar utan stativ är det bra att känna till tumregeln «använd aldrig längre exponeringstid än brännvidd». Har du till exempel brännvidden 100mm ska du undvika längre exponeringstid än 1/100s. Objektiv med bildstabilisering ger dig möjlighet att pruta ett par steg på detta värde.»

«Ett tips när du ska mäta ljuset är att göra det mot handen. Står du på en asfalterad väg så mät mot den, det ger oftast rätt ljusvärde. Kolla av exponeringen i histogrammet och se till att ha kvar så mycket av kurvorna som möjligt. Var särskilt observant med snödetaljerna så de inte fräts ut.»